

Nr 20.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändringar i grunderna för det statliga stödet till torrlägningsverksamheten m. m. jämte i ämnet väckt motion.

I en den 19 januari 1951 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 31, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att godkänna i propositionen angivna ändringar i grunderna för det statliga stödet åt torrlägningsverksamheten m. m.

Samtidigt med denna proposition har utskottet behandlat en inom riksdagens andra kammare väckt, till utskottet hänvisad motion, nr 403, av herr Svensson i Stenkyrka, i vilken motion hemställts att riksdagen måtte uttala, att Gotland även framdeles skall utgöra ett eget lantbruksingenjörssdistrikt eller att i varje fall en lantbruksingenjör måtte fortfarande bli stationerad på Gotland.

Beträffande de skäl, som motionären anfört till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen. Såvitt avser den närmare utredningen i ärendet i övrigt får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

Inledning.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 november 1948 tillkallades den 24 november samma år tre sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag angående förenkling av förfarandet vid den statliga låne- och bidragsgivningen till torrlägningsföretag. I den mån så befanns nödvändigt för att genomföra en decentralisering av beslutanderätten i förevarande låne- och bidragsfrågor, skulle utredningen få omfatta även grunderna för utlämnande av lån och bidrag.

De sakkunniga, vilka antagit benämningen 1948 års utredning rörande understöd till torrlägningsföretag, ha den 19 oktober 1950 avgivit ett stencilerat betänkande med förslag angående decentralisering av beslutanderätten i fråga om bidrag och lån till torrlägningsverksamheten.

Över betänkandet ha utlåtanden avgivits av ett flertal myndigheter och sammanslutningar.

Gällande bestämmelser för den statsunderstödda torrlägningsverksamheten.

Statligt stöd åt torrlägningsverksamheten utgår *dels* i form av bidrag och lån ur statens avdikningsanslag och statens avdikningslånefond, *dels* i form av bidrag för avloppsförbättring ur anslaget till jordbrukets rationalisering och genom lånegaranti för sådan åtgärd. En närmare redogörelse för de nuvarande bestämmelserna på detta område återfinnes å s. 3—5 i propositionen.

Utredningens förslag och yttrandena däröver.

A. Utvidgning av lantbruksnämndernas rätt att bevilja statligt stöd för torrläggning.

Utredningen. I betänkandet erinras inledningsvis om att frågan om en decentralisering av behörigheten att bevilja bidrag och lån till torrlägningsföretag berördes av 1947 års centrala lantbrukskommitté i dess betänkande med utredning och förslag rörande organisationen av verksamheten för jordbrukets yttre och inre rationalisering (SOU 1948: 2). Kommittén uttalade sålunda, bland annat, att flera skäl talade för att lån och bidrag ur avdikningslånefonden respektive avdikningsanslaget borde beviljas av lantbruksnämnderna.

Vidare erinras om att dåvarande chefen för jordbruksdepartementet i propositionen nr 149 till 1948 års riksdag uttalade, att det enligt hans uppfattning i betydande utsträckning borde kunna uppdragas åt lantbruksnämnderna att fatta beslut i här ifrågavarande låne- och bidragsärenden. Det borde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter därvidlag. Även möjligheterna att i övrigt förenkla det administrativa förfarandet i dessa ärenden borde övervägas. Vad sålunda anförts lämnades utan erinran av riksdagen.

Utredningen avvisar emellertid centrala lantbrukskommitténs förslag, att alla ärenden om avdikningsbidrag och om lån ur avdikningslånefonden skulle överflyttas till lantbruksnämnderna. Enligt utredningens mening böra de mera invecklade torrlägningsärendena alltjämt avgöras av lantbruksstyrelsen.

Däremot anser utredningen, att lantbruksnämnderna böra kunna besluta i torrlägningsärenden av enklare beskaffenhet. I de ärenden, där beslutanderätten överflyttas till lantbruksnämnderna, bör det statliga stödet i fortsättningen utgå i form av bidrag ur rationaliseringsanslaget och statlig lånegaranti.

Beträffande frågan hur gränsdragningen bör ske, anföres i betänkandet,

att kostnaden för företaget icke bör vara avgörande. Utslagsgivande bör i stället vara företagets beskaffenhet ur rättsliga och tekniska synpunkter. Decentraliseringen bör således i princip endast omfatta företag, som äro av enkel beskaffenhet och endast avse en eller ett fåtal fastigheter. Omfattar ett företag ett flertal fastigheter eller är det av större omfattning eller av sådan beskaffenhet, att det icke kan anses falla inom ramen för de åtgärder till jordförbättring, som avses med det statliga stödet för jordbrukets yttre och inre rationalisering, bör lantbruksnämnden överlämna ärendet till lantbruksstyrelsen för avgörande.

Gränsdragningen bör anförtros lantbruksnämnderna. Dessa skola i varje särskilt fall avgöra hur inkomna torrlägningsärenden skola behandlas. Lantbruksstyrelsen bör utarbeta direktiv till ledning för nämnderna. I direktiven bör hänsyn tagas till lokala och andra särskilda förhållanden. Utrymme bör lämnas för en anpassning efter de erfarenheter, som kunna vinnas vid en fortsatt utveckling av torrlägningsverksamheten.

I detta sammanhang har utredningen närmare angivit sex olika typer av torrlägningsföretag, som enligt dess mening böra handläggas av lantbruksnämnderna.

Utredningen förutsätter, att den föreslagna överflyttningen till rationaliseringsanslaget av vissa företag, som nu få bidrag och lån ur avdikningsanslaget och avdikningslånefonden, icke kommer att föranleda statsmakterna att sänka avdikningsanslaget.

Yttrandena. Utredningens förslag, att behandlingen av vissa grupper av torrlägningsärenden skall decentraliseras och att i samband därmed grunderna för det statliga stödet åt sagda verksamhet skola ändras, tillstyrkes av samtliga remissinstanser. I flera yttranden betonas de fördelar, som stå att vinna genom dylika åtgärder.

Även utformningen av utredningens förslag biträdades i huvudsak i yttrandena. De erinringar, som framförts, gälla i regel blott detaljer eller äro uttryck allenast för enstaka särmeningar. Beträffande ett viktigt avsnitt av förslaget, nämligen omläggningen av grunderna för beviljande av statsbidrag åt torrlägningsföretag, äro dock meningarna ganska delade.

B. Ändringar i bidragsgrunderna.

Utredningen. De bidrag till åtgärder för avloppsförbättring, som lantbruksnämnderna bevilja, utgå efter behovsprövning och dessutom i regel endast till brukare av fastighet om högst 20 hektar åker. Bidraget utgår i allmänhet med 40 procent av anläggningskostnaden men kan i särskilda fall höjas eller sänkas. De bidrag ur avdikningsanslaget, som lantbruksstyrelsen beviljar, utgå däremot — utan behovsprövning och utan begränsning med hänsyn till fastighets areal — i regel med en tredjedel och i särskilda fall med hälften av anläggningskostnaden. Utredningen föreslår, att dessa skillnader i bidragsgrunderna skola slopas. I stället bör enligt ut-

redningen bidrag för samtliga torrlägningsföretag utgå — utan behovsprövning, varmed utredningen synes avse, att ej heller deltagande fastighets areal skall beaktas — i normala fall efter 40 procent av anläggningskostnaden och i särskilda fall efter högre procent utan angiven övre gräns.

I betänkandet framhålles vidare, att den föreslagna normala procentsatsen, 40 procent, för bidrag till torrlägningsföretag bör få överskridas endast då synnerligen starka skäl föreligga. Detta bör gälla oavsett om bidraget utgår ur avdikningsanslaget eller rationaliseringsanslaget.

Utredningen föreslår i anslutning till det anförda, att högre bidrag ur rationaliseringsanslaget än det normala icke skall få utlämnas av lantbruksnämnd utan att ärendet först underställts lantbruksstyrelsen. Därigenom skulle man kunna få en likformig behandling av de fall, där högre bidrag beviljas, och skapa garanti för att bidragsgivning utöver 40 procent tillämpas med stor återhållsamhet.

Yttrandena. Förslaget, att bidrag till torrlägningsföretag skall kunna utgå ur rationaliseringsanslaget utan behovsprövning, tillstyrkes eller lämnas utan erinran i flertalet yttranden.

I så gott som samtliga av yttrandena tillstyrkes jämväl förslaget om att bidrag skall utgå med samma belopp oberoende av om det beviljas ur rationaliseringsanslaget eller avdikningsanslaget. Även den föreslagna bidragsprocenten godtages i flertalet yttranden.

C. Vissa förvaltnings- och kontrollfrågor.

Utredningen. Den i betänkandet föreslagna decentraliseringen innebär, såsom framgår av det förut anförda, i första hand att handläggningen av vissa låne- och bidragsärenden överföres till lantbruksnämnderna. Därutöver förordar utredningen emellertid ytterligare decentralisering från styrelsen till nämnderna, nämligen *dels* av vissa kamerala uppgifter, *dels* av uppgiften att kontrollera underhållet av utförda torrlägningsföretag. Härjämte behandlar utredningen vissa spörsmål rörande skyldigheten att svara för sådant underhåll.

Rörande sistnämnda frågor framhålles, att det rent principiellt måste anses vara av synnerlig vikt för staten, att med statsmedel understödda torrlägningsarbeten behörigen underhållas, så att de betydande statsmedel, varom här kan bli fråga, ej blott för tillfället utan även för framtiden medföra den nytta, som varit avsedd. Utredningen förordar därför, att förslag till dikningsföretag, med vissa undantag, skall handläggas i samband med syn då behov av underhåll kan anses föreligga, vare sig behovet är av enskild eller allmän natur. Därigenom skulle underhållet bli bundet vid fastigheten och kunna framtvingas i enlighet med stadgandena i vattenlagen.

Yttrandena. Förslaget om ytterligare decentralisering av vissa kamerala uppgifter har väckt åtskilliga gensagor, medan övriga förslag i stort sett tillstyrkas eller lämnas utan erinran.

D. Ändringar i lantbruksstyrelsens och lantbruksnämndernas organisation.

Utredningen. De ändringar i fråga om personalen på lantbruksstyrelsens jordförbättringsbyrå, som föreslås i betänkandet, innebära till en början, att en amanuensbefattning, två ingenjörbiträdesbefattningar och sammanlagt tre kontors- och skrivbiträdestjänster skola indragas. Under en övergångstid intill dess befintlig balans blivit avverkad erfordras dock viss extrapersonal. Vidare föreslås, att de båda vakantsatta förste byråingenjörbefattningarna skola bibehållas men omändras, den ena till en byrådirektörsbefattning i Ca 31 och den andra till en förste byråsekreterarbefattning i Ca 29. Jämväl övriga befattningar å lantbruksstyrelsens jordförbättringsbyrå, däribland den vakantsatta byråingenjörstjänsten, anses böra bibehållas. Slutligen föreslås, att en kontorsbiträdesbefattning med arvode motsvarande lönen i lönegrad Ce 13 skall omändras till en kontoristbefattning i samma lönegrad.

Vad lantbruksnämnderna angår anser utredningen att den föreslagna decentraliseringen kan genomföras utan att nämndernas personal ökas.

Enligt utredningens mening bör emellertid i de län där torrläggningssyftets verksamhet är mest omfattande vidtagas den organisatoriska åtgärden, att särskilda torrläggningssyftesavdelningar inrättas inom lantbruksnämnderna.

Utredningen påpekar till slut, att balansen av förslag till torrläggningssyftes företag är synnerligen skiftande inom de olika lantbruksnämnderna beträffande såväl avdikningsföretagen som företag för avloppsverbättring. Hos vissa lantbruksingenjörssyftesavdelningar är balansen av förrättningar enligt 10 kapitlet vattenlagen så stor, att den ej utan särskilda åtgärder kan avverkas under överskådlig tid. Möjlighet bör öppnas för Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, för lantbruksstyrelsen att, därest fördelningen av föreliggande torrläggningssyftesuppgifter så påkallar, förordna lantbruksingenjörer inom distrikt med relativt sett ringa arbetsbalans att under viss tid handlägga förrättningar inom annat distrikt. Därvid bör lantbruksingenjören i fråga, om så även ur andra synpunkter finnes ändamålsenligt, kunna placeras inom det distrikt, till vilket huvuäparten av de åt honom uppdragna torrläggningssyftesärendena höra.

Yttrandena. Rörande utredningens förslag till personalförändringar å lantbruksstyrelsens jordförbättringsbyrå ha delade meningar uttalats. Förslaget om att inrätta särskilda torrläggningssyftesavdelningar inom vissa nämnder avstyrkes av ett flertal remissmyndigheter.

Vad angår förslaget, att lantbruksingenjörer skall kunna stationeras utanför det egna distriktet, har detta tillstyrkts av lantbruksstyrelsen. Övriga remissinstanser, som uttala sig om förslaget, avstyrka det eller anföra i veckan om dess lämplighet. Lantbruksstyrelsen — som i annat sammanhang berört möjligheten att göra lantbruksingenjörer till befattningshavare inom lantbruksorganisationen i stället för till innehavare av visst distrikt — förutsätter dock, att man endast i särskilda undantagsfall och efter samråd med vederbörande skall stationera lantbruksingenjörer utanför dennes eget distrikt.

Departementschefen.

Departementschefen har anfört följande.

»Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen avser utredningens förslag i främsta rummet en överflyttning av beslutanderätten i vissa grupper av torrlägningsärenden från lantbruksstyrelsen till lantbruksnämnderna. Utredningen har emellertid funnit, att en sådan decentralisering förutsätter ändringar i de bestämmelser, som nu gälla om statligt stöd åt torrlägningsföretag, och har fördenskull även lagt fram förslag till dylika ändringar.

Vad först angår decentraliseringsfrågan vill jag erinra om att densamma berörts redan i propositionen nr 149 till 1948 års riksdag angående organisationen av rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område. I sagda proposition framhöll dåvarande departementschefen, att lantbruksnämnderna avsetts skola få vidsträckt beslutanderätt även i ärenden av större betydelse. I enlighet därmed borde man i betydande utsträckning kunna uppdraga åt nämnderna att fatta beslut jämväl om lån och bidrag till torrlägningsföretag. Det borde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter därvidlag. Vad sålunda anförts lämnades utan erinran av riksdagen.

Den utredning, som nu verkställts, har enligt min uppfattning givit ytterligare belägg för riktigheten av den då uttalade uppfattningen. Det synes nämligen av utredningen klart framgå, att handläggningen av flertalet ärenden angående statligt stöd åt torrlägningsföretag utan någon saklig olägenhet kan avsevärt både förenklas och påskyndas genom att lantbruksnämnderna tillerkännas beslutanderätt i dessa ärenden. Detta har även vitsordats i samtliga yttranden. De meningsskiljaktigheter, som uttalats, ha i stort sett endast gällt frågan om decentraliseringens omfattning.

Jag anser alltså, att den decentralisering av ifrågavarande ärenden, för vilken redan 1948 års riksdag uttalat sig, bör genomföras. Detta torde lämpligen böra ske vid ingången av nästa budgetår. Hur omfattande decentraliseringen bör bli synes vara en lämplighetsfråga som bör få avgöras av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av lantbruksstyrelsen. Jag torde längre fram få anmäla denna fråga för Kungl. Maj:t. Utredningens förslag torde härvidlag få anses såsom en lämplig utgångspunkt. Även de synpunkter, som lantbruksstyrelsen anfört i sitt yttrande över förslaget, torde dock böra beaktas. Jag vill också, i anslutning till vad som anförts i flera yttranden, framhålla att man, sedan någon tids erfarenhet vunnits, torde böra överväga, om ej lantbruksnämndernas beslutanderätt kan utvidgas ytterligare.

Om beslutanderätten i frågor rörande lån och bidrag till torrlägningsföretag helt eller delvis överflyttas till lantbruksnämnderna, blir det emellertid, såsom redan framhållits, nödvändigt att även ompröva frågan om grunderna och formerna för dylika lån och bidrag. Detta sammanhänger

med att nämnderna enligt de allmänna bestämmelserna om statligt stöd åt jordbrukets inre rationalisering kunna bevilja lånegaranti samt bidrag ur rationaliseringsanslaget till företag för avloppsförbättring. De flesta av de torrlägningsföretag, som lantbruksstyrelsen nu handlägger, äro i och för sig av beskaffenhet att kunna rubriceras även som avloppsförbättringsföretag. Då ärenden av samma beskaffenhet skola avgöras av ett och samma organ, är det självfallet nödvändigt, att även låne- och bidragsbestämmelserna skola vara desamma. Behovet av enhetliga bestämmelser gäller emellertid ej blott de ärenden, som överföras till lantbruksnämnderna, utan också de ärenden, som i fortsättningen skola handläggas och avgöras av lantbruksstyrelsen. På sätt närmare utvecklats både i betänkandet och i vissa yttranden torde det nämligen vara ogörligt att låta exempelvis bidragets storlek bli beroende på om ärendet avgöres av lantbruksnämnden eller av lantbruksstyrelsen.

Den lösning, som utredningen föreslagit, innebär att det statliga stödet i sådana ärenden, som avgöras av lantbruksnämnderna, skall utgå i de former, som tillämpas för nämndernas rationaliseringsverksamhet i övrigt, d. v. s. i form av lånegaranti samt bidrag ur rationaliseringsanslaget. Även i fråga om bidragets storlek föreslås en anpassning till de allmänna bestämmelserna på så sätt att bidraget normalt skulle utgå efter samma procentsats, som nu är stadgad för bidrag till avloppsförbättringsföretag och för flertalet andra jordförbättringsåtgärder, eller 40 procent. Möjlighet skulle vidare även här finnas att i särskilda fall jämka bidraget uppåt. Någon behovsprövning skulle dock ej förekomma. Beträffande de ärenden, som alltjämt skulle avgöras av lantbruksstyrelsen, skulle de nuvarande stödformerna, d. v. s. lån ur avdikningslånefonden och bidrag ur avdikningsanslaget, alltjämt bibehållas. Bestämmelserna om bidragets storlek skulle däremot ändras så att de komme att överensstämja med vad utredningen föreslagit för övriga torrlägningsföretag. De nuvarande två bidragsklasserna å 33 $\frac{1}{2}$ procent respektive 50 procent skulle alltså ersättas av ett normalbidrag å 40 procent, vilket emellertid skulle kunna jämkas uppåt i särskilda fall.

Vad utredningen föreslagit om formerna för det statliga stödet åt torrlägningsverksamheten synes böra godtagas. Med anledning av vad som i ett yttrande anförts om att lantbruksnämnd under vissa omständigheter borde kunna bevilja lån ur avdikningslånefonden vill jag framhålla, att lånegaranti stundom icke lämpligen torde kunna komma i fråga. I dylikt fall torde ärendet i dess helhet böra hänskjutas till lantbruksstyrelsen, som då får möjlighet att i stället bevilja lån ur avdikningslånefonden.

Vad angår storleken av de statliga bidrag, som böra utgå till torrlägningsverksamheten, finner jag det riktigt att man, såsom utredningen föreslagit, skall söka anknytning till de bestämmelser, som gälla för rationaliseringsverksamheten i allmänhet. På sätt framhölls redan i propositionen nr 75 till 1947 års riksdag angående riktlinjerna för den framtida jordbruks-

politiken föreligger ju ett nära samband mellan torrlägningsverksamheten och verksamheten i övrigt för inre rationalisering av jordbruket. Det synes då också rimligt, att bidrag till torrlägningsföretag skall utgå efter samma grunder, som gälla för bidrag till flertalet andra jordförbättringsåtgärder, d. v. s. normalt med 40 procent av kostnaden för företaget. Denna bidragsprocent bör kunna jämkas uppåt eller nedåt efter samma regler, som gälla för bidrag till andra åtgärder för inre rationalisering.

I likhet med utredningen anser även jag, att det med hänsyn till torrlägningsföretagens speciella karaktär icke är möjligt att beträffande dessa företag utan vidare tillämpa de bestämmelser om behovsprövning, som i allmänhet gälla i fråga om åtgärder för inre rationalisering. Jag vill i detta hänseende särskilt peka på att dessa företag mycket ofta omfatta flera fastigheter och att ej sällan skyldighet att deltaga föreligger enligt vattenlagen. Även då sådan skyldighet ej föreligger kan det vidare av praktiska skäl vara önskvärt att ett företag skall omfatta även andra fastigheter än initiativtagarnas. Möjligheten att lämna bidrag kan här vara ett verksamt medel att ge företaget en ur tekniska och ekonomiska synpunkter lämplig omfattning. Särskilt beträffande sådana företag, som beröra såväl mindre som större fastigheter, kan det vidare vara nödvändigt att bidragsmöjligheter skola finnas för att företagen skola komma till stånd.

De omständigheter, som utredningen åberopat till stöd för att torrlägningsföretagen skulle helt undantagas från behovsprövning, göra sig dock ej gällande med samma styrka beträffande alla grupper av sådana företag. Något hinder för att tillämpa en behovsprövning kan sålunda exempelvis knappast anses föreligga i fråga om företag, som i huvudsak endast beröra en eller flera större fastigheter och vilka ej framstå som särskilt angelägna ur allmän synpunkt eller medföra påtagliga fördelar för de berörda fastigheterna.

Av skäl som nu anförts anser jag alltså, att man beträffande torrlägningsföretagen icke bör generellt göra bidragsrätten beroende av fastigheternas storlek eller brukarnas ekonomiska ställning. De bidragsbeviljande myndigheterna böra likväl äga rätt och skyldighet att avslå bidragsansökningar i sådana fall, där bidrag med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet icke kan anses påkallat. Genom en sådan regel skulle man kunna beakta torrlägningsföretagens speciella karaktär i bidragshänseende och samtidigt undvika att lämna bidrag i sådana fall, där detta ej kan anses erforderligt. Densamma skulle vidare ge lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna ökade möjligheter att tillgodose de mest angelägna företagen.

De bidragsbestämmelser, som jag nu förordat, böra gälla oavsett om ett bidragsärende avgöres av lantbruksnämnd eller av lantbruksstyrelsen. En följd av desamma blir självfallet, att beträffande torrlägningsföretag, som omfattar flera fastigheter, bidrag i fortsättningen i vissa fall kan komma att beviljas enskilda i företaget ingående fastigheter och ej företaget som sådant.

Genomföres den omläggning av bidragsgivningen till torrlägningsföre-

tagen, som jag nu förordat, synes, på sätt anmärkts i några yttranden, anledning ej föreligga att bibehålla bidrag till avloppsförbättring som en särskild bidragsform.

Tillräckliga skäl föreligga enligt min mening ej för att man, såsom statskontoret föreslagit, i samband med den nu förordade omläggningen skulle begränsa långivningen ur avdikningslånefonden och beviljandet av lånegaranti till rationaliseringsåtgärder.

Det torde få ankomma på lantbruksstyrelsen att meddela sådana föreskrifter beträffande användningen av rationaliseringsanslaget, att en lämplig avvägning erhålles mellan vad som disponeras för bidrag till torrläggningsföretag och vad som utgår i bidrag till andra inre rationaliseringsåtgärder.

I samband med sitt förslag till omläggning av bidragsgivningen till torrläggningsföretag har utredningen även upptagit vissa förvaltnings- och kontrollfrågor. Härvid har den till en början föreslagit, att kontrollen över att utförda torrläggningsföretag vederbörligen underhållas skall överflyttas från lantbruksstyrelsen till lantbruksnämnderna. Mot detta förslag har jag intet att erinra. Vidare har utredningen förordat att även vissa kamerala uppgifter beträffande lån ur avdikningslånefonden skola överföras från styrelsen till nämnderna. I likhet med så gott som samtliga de remissinstanser, som yttrat sig på denna punkt, finner jag emellertid, att en sådan åtgärd skulle medföra större olägenheter än fördelar. Jag kan därför icke biträda förslaget i denna del. Likaså anser jag att bidrag och lån böra i större utsträckning än utredningen föreslagit kunna beviljas utan att särskild syneförrättning enligt vattenlagen ägt rum. De tillämpningsföreskrifter, som härvidlag kunna erfordras, torde få utfärdas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av lantbruksstyrelsen.

Den nu förordade decentraliseringen av ett flertal torrläggningsärenden från lantbruksstyrelsen till lantbruksnämnderna bör uppenbarligen medföra en ej oväsentlig minskning av arbetsbördan å lantbruksstyrelsens jordförbättringsbyrå. Utredningen har även räknat med att sammanlagt sex tjänster å denna byrå skola kunna indragas, sedan den befintliga balansen å byrån avverkats. Å andra sidan har utredningen föreslagit att tre nu vakantsatta tjänster å byrån skola bibehållas och att en av dessa tjänster därvid skall ändras till befattning i högre lönegrad.

Hur snabbt personalen å jordförbättringsbyrån kan minskas beror uppenbarligen bland annat på hur man förfar med de ansökningar, som nu ligga hos lantbruksstyrelsen men som i och för sig äro av beskaffenhet att i fortsättningen böra avgöras av lantbruksnämnderna. Enligt min mening är det lämpligast, att dessa ansökningar i samband med decentraliseringens genomförande överlämnas till nämnderna för handläggning. Detta förutsätter dock, att samtliga inneliggande ärenden skola genomgås. Det synes vidare önskvärt, att den lättnad, som kan ernås genom decentraliseringen, åtminstone delvis skall användas till att avarbeta balansen å byrån. Med hänsyn

till dessa förhållanden anser jag, att man icke bör räkna med att decentraliseringen skall få någon större inverkan på personalbehovet vid sagda byrå under budgetåret 1951/52. Jag har därför även i årets statsverksproposition vid behandlingen av lantbruksstyrelsens avlöningsanslag (IX ht s. 7) anfört att man vid beräkningen av medelsbehovet under sagda anslag lämpligen bör bortse från nu ifrågavarande förslag. Samtidigt har jag framhållit, att jag icke kan tillstyrka de tjänsteförändringar i övrigt å byrån, som utredningen föreslagit. Det är nämligen enligt min mening icke lämpligt att inrätta nya tjänster å byrån samtidigt som antalet ärenden minskas. Jag anser i stället, att man först någon tid bör avvakta, vilken effekt de nu föreslagna åtgärderna komma att få på arbetsbelastningen å byrån och sedan med ledning av de erfarenheter, som sålunda vunnits, pröva huruvida de nu vakantsatta tjänsterna behövas i fortsättningen och om de eventuellt böra omändras.

Vad lantbruksnämnderna angår anser jag i likhet med utredningen, att den föreslagna decentraliseringen ej bör föranleda någon personalförstärkning. Densamma kommer dock att förorsaka ett visst merarbete för nämnderna och särskilt för dessas kamerala avdelningar. Jag förutsätter att lantbruksstyrelsen kommer att ha sin uppmärksamhet riktad på detta förhållande och överväga, vad som i olika avseenden kan göras för att minska och förenkla nämndernas arbete.

Utredningen har även fört fram tanken på att särskilda torrläggningsavdelningar skulle inrättas vid lantbruksnämnderna. Dessa avdelningar skulle handha alla på nämnderna ankommande ärenden rörande såväl täckdikning som egentlig torrläggning. Rörande denna fråga vill jag allenast erinra om att ungefärligen samma förslag framfördes vid remissbehandlingen av 1947 års centrala lantbrukskommittés förslag rörande organisationen av rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område. Såsom framhölls i den förut omförmälda propositionen nr 149 till 1948 års riksdag, är emellertid frågan, hur arbetet bör organiseras inom nämnderna, av administrativ karaktär. Anledning torde ej föreligga att i detta sammanhang ingå på densamma.

Med anledning av vad utredningen anfört om lantbruksingenjörernas tjänstgöringsförhållanden vill jag framhålla, att gällande bestämmelser ej torde lägga hinder i vägen för att lantbruksingenjör i samband med ändring i distriktsindelningen förflyttas till annat distrikt. Ej heller föreligger hinder för att lantbruksingenjör, som i mera betydande omfattning är sysselsatt med förrättningar utanför det egna distriktet, jämväl får stationeringsort utanför detta. Enligt min mening böra slutligen de fullmakter, som i fortsättningen kunna komma att utfärdas för ordinarie lantbruksingenjörer, avse lantbruksorganisationen i dess helhet och icke visst lantbruksingenjörsdistrikt. Detta skulle överensstämma med vad som redan gäller för övriga befattningshavare vid lantbruksnämnderna med undantag av lantbruksdirektörerna. Jag vill i detta sammanhang anmärka, att även jag anser det önskvärt, att varje lantbruksnämnd skall ha en egen lantbruksingenjör-

avdelning, förutsatt att arbetsuppgifternas omfattning motiverar detta. Rörande sistnämnda fråga torde jag för övrigt få nämna, att från lantbruksstyrelsen föreligger ett förslag, att Gotlands län skall upphöra att vara särskilt lantbruksingenjörskdistrikt och att ett nytt skall bildas av Kalmar läns norra område. Jag torde senare få anmäla denna fråga för Kungl. Maj:t.

Frågan om att vidga förste assistenternas befogenheter torde böra prövas närmare.»

Utskottet.

Enligt utskottets mening kunna betydande fördelar vinnas genom att beslutanderätten i flertalet ärenden rörande statligt stöd åt torrläggningsföretag överflyttas från lantbruksstyrelsen till lantbruksnämnderna. Utskottet tillstyrker därför Kungl. Maj:ts förslag att en sådan decentralisering skall äga rum från och med nästa budgetår. Frågan om decentraliseringens omfattning torde böra få avgöras av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av lantbruksstyrelsen.

Vad i propositionen föreslagits beträffande nya grunder för lån och bidrag till torrläggningsföretag kan utskottet likaledes biträda. Utskottet förordar således, att det statliga stödet i sådana torrläggningsärenden, som skola avgöras av lantbruksnämnderna, skall utgå i de former, som gälla för stöd åt flertalet andra jordförbättringsåtgärder, nämligen såsom lånegaranti samt bidrag ur rationaliseringsanslaget med normalt 40 procent av kostnaden för företaget. I enlighet med Kungl. Maj:ts framställning tillstyrker utskottet vidare, att i de fall, som alltjämt skola avgöras av lantbruksstyrelsen, stödet liksom hittills skall utgå i form av lån ur statens avdikningslånefond samt bidrag ur avdikningsanslaget, därvid dock bidragsbeloppet normalt skall utgöra 40 procent av kostnaden. Utskottet anser det även lämpligt att, såsom avses i propositionen, bidragsrätten beträffande torrläggningsföretag icke generellt begränsas till fastigheter under en viss arealgräns eller regelmässigt göres beroende av brukarnas ekonomiska ställning.

I enlighet med Kungl. Maj:ts framställning synes kontrollen över underhållet av utförda torrläggningsföretag böra överföras till lantbruksnämnderna. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla vikten av att lantbruksnämnderna — utöver denna kontroll — i möjligaste mån även tillse, att de kultiveringsåtgärder, som äro avsedda att ske på den torrlagda marken, verkligen komma till stånd i planerad omfattning.

Vad härefter angår lantbruksingenjörernas tjänstgöringsförhållanden finner utskottet sig kunna biträda Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet anser emellertid att i de fall, då lantbruksingenjör anses böra stationeras utanför det egna distriktet, dylik stationering såvitt möjligt bör ske på frivillig väg och efter samråd med vederbörande befattningshavare.

Med anledning av vad departementschefen anfört i fråga om lantbruksingenjörskorganisationen på Gotland ha vissa önskemål framförts i motionen

II: 403. I denna hemställes sålunda om ett uttalande från riksdagens sida, att Gotland även framdeles skall utgöra ett eget lantbruksingenjörssdistrikt eller att i varje fall en lantbruksingenjör fortfarande skall vara stationerad där.

Utskottet finner vad motionären anfört vara väl värt beaktande. Emellertid anser utskottet, att förevarande spørsmål icke kan avgöras fristående utan först efter en närmare prövning av arbetsuppgifternas omfattning och angelägenhetsgrad såväl på Gotland som inom närliggande län. Enligt utskottets mening synes det därför lämpligen få ankomma på Kungl. Maj:t att företaga dylik prövning samt sedermera träffa avgörande i frågan. Härvid förutsätter utskottet, att de åtgärder, som Kungl. Maj:t kan komma att vidtaga, skola vara ägnade att främja ett rationellt bedrivande av torrlägningsverksamheten på Gotland. Med hänvisning till det anförda finner utskottet sig icke kunna biträda yrkandet i motionen.

Vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit i propositionen föranleder icke någon utskottets erinran.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

1) att riksdagen må godkänna de ändringar i grunderna för det statliga stödet åt torrlägningsverksamheten m. m., som angivits i propositionen;

2) att motionen II: 403 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 maj 1951.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Alfred Andersson, Anderberg, Carl Sundberg*, Näslund, Jon Jonsson, Bertil Andersson, Hjalmar Nilsson, Hugo Sundberg* och Herbert Hermansson*; samt

från andra kammaren: herrar Johnsson i Kastanjegården*, Gustafson i Dädesjö, Andersson i Hyssna, Jonsson i Järvsand, Ahlsten, Nilsson i Varuträsk*, Svensson i Vä* och Andersson i Långviksmon* samt fruor Boman* och Lindskog.*

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herr *Ahlsten*.